

GEMEENTE HILVERSUM
POSTBUS 9900
1201 GM HILVERSUM

BEZOEKADRES:
RAADHUIS
DUDOKPARK 1
TELEFOONNUMMER: 14 035
WWW.HILVERSUM.NL

Aan de gemeenteraad
Cc College van B&W
Cc Pers

DATUM 1 juni 2021
ZAAKNUMMER 762723
BEHANDELD DOOR G. Crolla
TELEFOON (035) 6292188
UW KENMERK
BIJLAGEN
BETREFT Voortgang Smart City programma

Geachte raads- en commissieleden,

De gemeente Hilversum heeft een programma smart city. Doel daarvan is het inzetten van technologie en data om vraagstukken uit de stad mee te helpen oplossen. Dit gebeurt in samenwerking met een aantal marktpartijen. Na een aanbestedingstraject is in 2019 een samenwerkingsovereenkomst met een consortium van marktpartijen o.l.v. ATOS gesloten. (RIB 2019-69).

Met dit consortium is een reeks van activiteiten opgestart vanuit het smart city programma. Uitgangspunt is het collegeprogramma met de daarin verwoorde opgaven. Het smart city programma fungeert als aanjager, facilitator in het mee zoeken naar oplossingen door inzet van data en nieuwe technologie. In die zin is het smart city programma te beschouwen als een data gedreven manier van werken, onderdeel van de bredere digitaliseringsslag die de overheid en maatschappij maakt.

De activiteiten en toepassingen waaraan is gewerkt, worden in nauw overleg met de vakspecialisten, inwoners, scholieren, bedrijven uit het consortium en kennisinstellingen opgepakt en uitgerold.

Het afgelopen jaar had zijn beperkingen in het ontwikkelen van toepassingen. Zeker in de eerste kwartalen van het jaar lag de aandacht vanzelfsprekend bij het oppakken van de directe gevolgen van de Covid crisis in de stad. Desondanks is er een flink aantal zaken in gang gezet.

In deze collegebrief willen wij u informeren over de belangrijkste ontwikkelingen.

Samenwerking met het consortium van marktpartijen.

De gemeente is een samenwerking met een consortium van marktpartijen gestart. Dat is gedaan op basis van de door de raad vastgestelde uitgangspunten, waaronder de open data principes.

Het afgelopen jaar is op het My City open dataplatform een omgeving voor Hilversum ontwikkeld waarop eigen data, data van derden en data via slimme technologie verzameld kunnen worden. Het platform voldoet aan de eisen op gebied van informatieveiligheid en privacy, zoals omschreven in de NEN norm Urban data platform. De toegang tot dit platform wordt geregeld via een site, het toegangsportaal Open Hilversum. Hierdoor wordt gewerkt aan eenvoudige vastlegging van data en meervoudig gebruik voor meerdere doelgroepen.

Alle ontwikkelde toepassingen worden vooraf gescreend en doorlopen een zogenaamde Data Privacy Impact Assessment (DPIA), waarmee getoetst wordt of er voldaan wordt aan de eisen rondom privacy. Waar nodig wordt ook een advies gevraagd aan de externe functionaris gegevensbescherming.

Open Hilversum <https://open-hilversum.hub.arcgis.com/>

Open Hilversum is voor nu de digitale plek waar data over Hilversum bijeenkomt. De site geeft handvatten voor beleidskeuzes en monitoring en is de plek waar ook inwoners informatie kunnen vinden over data van de stad. Ook de data die voorheen op de Virtuele Stad stond is op Open Hilversum ondergebracht. Zo heeft de site nu een aparte plek voor data van wijken en buurten. Naast het beschikbaar stellen van data is het tevens een plek om met inwoners samen te werken rond datavraagstukken. Verderop zijn enkele voorbeelden uitgewerkt.

Data wordt rond een thema bij elkaar gebracht. Het kunnen eigen data of open data van derden zijn. Dit platform stimuleert de ontwikkeling van nieuwe toepassingen en biedt een veilige omgeving om met data kaarten, dashboards, en andere applicaties te ontwikkelen. Open Hilversum is een bouwsteen voor andere websites zoals www.bouwenaanhilversum.nl en www.hilversum.nl.

Sensorregister

In het kader van transparantie is een sensorregister ingericht waarin sensoren in de openbare ruimte worden bijgehouden. Sensoren zijn door de gemeente geplaatst om data te verzamelen. De sensorlocaties zijn opgenomen op een kaart en per sensor is detailinformatie beschikbaar. Achtergrondinformatie over sensoren in de openbare ruimte is te vinden op Open Hilversum. De eerste sensoren van oa de druktemeter en de pilot Snelliuslaan zijn hierin terug te vinden.

<https://registryapp.azurewebsites.net/>

Slim meten in de Snelliuslaan

Inwoners van de Snelliuslaan maken zich zorgen om de verkeerssituatie in hun straat. Er is veel verkeer en het gevoel heerst dat auto's vaak harder rijden dan de toegestane 30km/u. De inwoners hebben gevraagd om samen met de gemeente de verkeerssituatie in hun straat te meten. Zij willen toetsen of hun gevoel klopt en door het uitvoeren van verschillende verkeersexperimenten willen zij, in overleg met de gemeente, een beeld krijgen wat de effecten zijn van verkeerstechnische ingrepen op de verkeerssituatie.

Vanuit het smart city programma is gekozen om twee camera's met slimme sensoren in de straat te plaatsen. Deze camera's en sensoren zullen een jaar lang de verkeerssituatie in de straat meten. De camera's slaan geen beelden op, maar ruwe teldata. Het aantal en type voertuigen (auto, fiets, bus etc) wordt gemeten, evenals de snelheid en de richting van het voertuig. De toepassing heeft een DPIA doorlopen. De palen met camera's zijn in december 2020 geplaatst en in januari is gestart met een nulmeting. In samenwerking met verkeerskundigen van de gemeente en de betrokken inwoners is een plan opgesteld met verschillende verkeersexperimenten die gedurende het komende jaar uitgevoerd zullen worden. De resultaten van de metingen worden via een dashboard getoond op Open Hilversum. Dit dashboard wordt samen met de inwoners en verkeerskundigen ontwikkeld. We verwachten eind maart een eerste versie van dit dashboard op Open Hilversum te hebben. Op basis hiervan kan in gezamenlijkheid worden gekeken wat de beste aanpak is en de opgedane kennis kan worden ingezet op andere locaties in Hilversum met vergelijkbare problematiek. Deze toepassing draagt bij aan meer inzicht in de mobiliteit en verkeersveiligheid in de buurten en is de opmaat naar toepassingen zoals die ook worden voorgesteld in de mobiliteitsvisie.

Inventarisatie beschermde bomen

In samenwerking met de vakspecialist natuur, landschap en ecologie is een app ontwikkeld waarmee inwoners zelf aan kunnen geven welke bomen een beschermde status zouden moeten krijgen. Het gaat om bomen op particuliere grond in vooraf aangewezen wijken. Achtergrond is de pilot velbeleid in Hilversum Noord en de voorgenomen uitbreiding van de pilot in het centrum, waarbij uitgegaan wordt van het beschermen van waardevolle bomen.

Een bomenspecialist doet een eerste inventarisatie in Hilversum en vult de beschermde bomen per wijk in via de app. Aan de hand van een puntenwaardering wordt bepaald of een boom in aanmerking komt voor een beschermde status of niet. Inwoners uit de betreffende wijk worden vervolgens op de hoogte gesteld van de aangewezen bomen op een kaartje. Mochten zij aanvullingen hebben voor deze inventarisatie voor een beschermde status, dan kunnen zij dit aangeven via de applicatie op het portaal Open Hilversum. Zij zullen vervolgens bericht krijgen of de betreffende boom wordt toegevoegd aan de lijst beschermde bomen. Op deze manier kan eenvoudig samengewerkt en afgestemd worden met de inwoners. De data worden direct vastgelegd en zijn daarmee voor meerdere doeleinden toegankelijk.

De resultaten en ervaringen van de pilot en de app zijn de basis voor beleid in het Programma Groen voor het werken met een lijst van beschermde bomen in Hilversum en verhogen de betrokkenheid van de inwoners in het behoud van groen in de stad.

Meetnetwerk luchtkwaliteit

Onderdeel van een gezonde leefomgeving is een goede luchtkwaliteit. Niet alleen de gemeente is daar actief mee aan de slag, ook inwoners zijn zich meer en meer bewust van het effect van luchtkwaliteit op hun dagelijkse leven. In het smart city programma wordt gewerkt aan één van de opgaven uit het collegeprogramma namelijk het monitoren van de luchtkwaliteit.

Daartoe is een aantal sensoren opgehangen in de stad die real time luchtkwaliteit meten. Daarnaast is een groep van betrokken en enthousiaste inwoners aan de slag gegaan met het zelf meten van de luchtkwaliteit in hun directe omgeving. Deze data van alle meetpunten in totaal geven al een indruk van de luchtkwaliteit in Hilversum, maar voor een nog beter beeld zal dit netwerk in 2021 verder worden uitgebreid zodat er een stadsdekkend netwerk beschikbaar is. Om de kwaliteit van de data te bewaken is een samenwerking met het RIVM opgestart die de rol heeft van kalibratie en validatie van de gegevens. Doel is om van alle meetpunten een toegankelijk dashboard te ontwikkelen op Open Hilversum in samenwerking met de inwoners. De kennis die hiermee wordt opgedaan kan ingezet worden onder andere in combinatie met andere data, bijvoorbeeld op het vlak van mobiliteit, maar ook in actuele discussie in bijvoorbeeld houtstook in de wijk.

Het draagt bij aan de bredere doelstelling van Hilversum om te werken aan een gezond leefklimaat en geeft de bewoners inzicht in wat er in hun wijk gebeurt. De gegevens worden ontsloten via Open Hilversum.

Druktemeter

In het kader van de Covid maatregelen heeft het college besloten om de druktemeter te laten ontwikkelen. De vraag was hoe kunnen we het gebruik van de openbare ruimte zodanig inrichten en managen dat deze binnen de afgekondigde beperkingen zo veilig en optimaal mogelijk is.

De druktemeter <https://druktemeter-hilversum-hilversum.hub.arcgis.com/> geeft een beeld van het aantal bezoekers in zeven zones in het centrum. De tellingen vinden plaats via sensoren. De toepassing is volledig anoniem en AVG-proof. Tevens is het getoetst via een DPIA en door de externe functionaris gegevensbescherming. Ook is het voorzien van advies door het Stadspanel data. De data zijn open data en toegankelijk via Open Hilversum.

Met deze informatie kunnen bezoekers van het centrum een beeld te krijgen of het vanuit gezondheidsperspectief veilig genoeg is om naar het centrum te gaan. BOA's hebben met de data een extra hulpmiddel om daar waar nodig bezoekersstromen om te leiden.

Stadspanel data

Het Stadspanel data is actief sinds oktober 2020. Het panel adviseert de gemeente waar het gaat om slimme toepassingen en doet dit op de thema's privacy, digitale veiligheid en inclusiviteit. In verschillende steden is een ethische commissie actief, maar het Stadspanel data onderscheidt zich daarvan op twee punten. Ten eerste bestaat het uit betrokken burgers, die de mogelijkheid hebben zich te laten ondersteunen door experts van onder meer TU Delft, het Rathenau Instituut de Nationale Politie, Koninklijke Visio en Bureau Regionale Veiligheidsstrategie. Daarnaast adviseert het panel niet alleen, maar voert zij ook het gesprek met de gemeente. Dit gebeurt al tijdens de eerste ontwikkelingen van een toepassing.

Zo werden gesprekken gevoerd over een buurtplatform, het op innovatieve wijze verbeteren van de verkeersveiligheid in de Snelliuslaan, het ontwikkelen en invoeren van de druktometer en het gebruik van bodycams. Het panel wordt vanwege de unieke aanpak vaak uitgenodigd voor presentaties, gesprekken en conferenties.

Voorbeelden zijn de VNG, het Gartner Instituut, de provincies Noord-Holland en Overijssel, de gemeenten Amersfoort en Dordrecht en het instituut NEN. Binnen Hilversum zet het panel zich ook in voor bewustwording. Zo werd op het A. Roland Holst College een lessen serie gegeven over privacy. Later dit jaar volgt een evaluatie van de samenwerking tussen de gemeente en het panel.

Samenwerking Kennishub Gezond Stedelijk Leven

De gemeente Hilversum is partner van de Data en Kennishub Gezond Stedelijk Leven. Dit is een samenwerking van overheden, kennisinstellingen en bedrijven. <https://gezondstedelijklevenhub.nl/>

Onze gezondheid wordt voor een belangrijk deel bepaald door allerlei omgevingsfactoren: waar we wonen en werken, wat we eten, in welke mate we worden blootgesteld aan luchtverontreiniging, welke sociale interacties we hebben en welke leefstijlkeuzes we maken. Via de samenwerking in de Kennishub krijgen we toegang tot kennis en data op diverse terreinen. Het RIVM en de UU zijn belangrijke spelers hierbinnen. De uitrol van de Gebiedsagenda 1221 is één van de activiteiten waarop samengewerkt wordt, oa als het gaat om het maken en monitoren van een klimaatadaptatieve en beweegvriendelijke openbare ruimte.

Samenwerking met jongeren

Jongeren zijn over het algemeen databewust en inventief. We betrekken ze daarom graag bij het ontwikkelen van toepassingen. Concreet werken we dit schooljaar samen met de Beroepshavo (MBO), het Comenius College (VO), het A. Roland Holst College (VO), de opleiding Master Digital Design (WO) en de Aeres Hogeschool (HBO). De samenwerking sluit aan bij de innovatieve samenwerking tussen de gemeente en het Hilversums voortgezet onderwijs die is gestart in mei 2019. Jongeren nemen deel aan het programma via projecten en stage-opdrachten.

Digital Twin

Er is een 3D-model van Hilversum in ontwikkeling dat wordt gebruikt om scenario's te tonen van ruimtelijke projecten. Het model geeft een beeld van de ruimtelijke omgeving van Hilversum met de belangrijkste elementen als gebouwen, wegenstructuur, bomen. Het model is ontwikkeld voor het Stationsgebied en wordt nu voor geheel Hilversum opgebouwd. Ook de ondergrondse infrastructuur (riolering, kabels en leidingen) wordt toegevoegd.

De kennis over het 3D-model wordt gedeeld met de Data Kennis Hub – Gezond Stedelijk Leven, waar Hilversum partner van is. Samen met de gemeente Amersfoort en de Provincie Utrecht wordt het model doorontwikkeld en kunnen wij kennis van andere 3D-modellen (bv mbt wateroverlast, effecten van geluid) gebruiken.

(Via <https://urban.arcgis.com?id=b6f5aededd784468802905b2ed56398d> zijn de eerste voorbeelden te zien, op basis van mogelijke denkrichtingen zoals gebruikt in het stedenbouwkundig plan Stationsgebied).

Datagedreven werken

De werkwijze en hulpmiddelen die in het smart city programma worden ontwikkeld zijn onderdelen van een bredere ontwikkelrichting die in de organisatie zichtbaar wordt. Data wordt een steeds belangrijker en onmisbaar hulpmiddel bij beleidsontwikkeling, monitoring, sturing en participatie. Zo is het een belangrijke basis voor de omgevingsvisie, zijn veel onderdelen in de mobiliteitsvisie gekoppeld aan slimme monitoring en geven ze inzicht in de voortgang als het gaat om de ambities voor een klimaatadaptatieve leefomgeving.

De ervaringen, werkwijze en ontwikkelde toepassingen zoals Open Hilversum uit het smart city programma zullen vanaf 2022 integraal onderdeel gaan uitmaken van een breder programma Datagedreven werken waarover u na de zomer verder wordt geïnformeerd.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Hilversum,
de gemeentesecretaris,

de burgemeester,

D. Emmer

Ch.B. Aptroot, wnd.